

Fbv. livsfange stiller forslaget: Sæt dog

Efter 16 år i fængsel ved Bjørn Schouw Nielsen mere end de fleste om danske fængsler og mulighederne for resocialisering. Nu løsladt fortæller han her om sit syn på behandlingen af kriminelle. Vi optager hans indlæg til forventet debat:

VOLDSMÆND PÅ AKKORDARBEJDE

Af Bjørn Schouw Nielsen

■ GANG PÅ GANG læser man om kongresser, om »teoretisk uddannede eksperter«, der så forfærdelig gerne vil trænge til bunds i den kriminelle evighedsmaskine, i problemet:

»Hvorfor kommer mere end 50 procent af vore straffede tilbage til fængslerne med nye domme?»

Minde damer og herrer eksperter ud i kriminologien og fastsatte i straffeindustrien. De kan dog virkeligt ikke forvente at få svar på Deres spørgsmål ved at råbe spørgsmålet ud i den tomme luft, eller ved at kigge i papirer, kriminalrapporter eller i »læreboget«!

Tror De for alvor på, at De, når De opsejer fanger i vore fængsler, får andet og mere at vide end det, fangerne mener, De ønsker at få?

Som det er nu, er straffesystemet så dumt, så naragtigt, at man må tage sig tilhovedet i fortvivlelse.

Gør man sig egentlig klart, at ofrene for forbrydelserne ofte straffes betydeligt hårdere end forbryderen?

Lad os tage et eksempel fra daglig dansk retspleje:

SKALLEN

Unge Petersen står en aften på et gadehjørne og keder sig sammen med et par kammerater. En tilfældig forbipasserende udsender irriterer ham. Han spørger den tilfældige, hvad klokken er, og da vedkommende ser på sit ur for at svare, knuser den unge Petersen hans næse med en »skalle«.

Unge Petersen er uheldig, idet to opdagere tilfældigt kommer forbi. Petersen bliver anholdt og ført op på politigården. Men nu ofret først: Han køres på hospitalet og opereres. Sygekassen betaler - men han er vansinset for resten af livet. Han bliver indlagt med hjernerystelse og er uarbejdsdygtig et godt stykke tid - altså minus indkomst i sygdomsperioden. Hvad dette kan betyde af personlig tragedie ved enhver, der ikke er fast ansat.

Når lægerne mener, det er for alvorligt, afhøres patienten af et par opdagere, der sætter sig på sengekanten: »Unge Petersen påstår, han blev provokeret, og at han gav Dem denne skalle i selvsvarsvar.«

Opdagere-teknikken går ud på, at man ikke umiddelbart må tro på noget som helst, så man går hårdt til den overfaldne og spørger ham grundigt ud: Om han har været straffet? Om han ikke kan se det

usandsynlige i, at et vildt fremmed menneske skulle have overfaldet ham helt uden grund? osv. osv. Det stakkelts offer for overfaldet ved efterhånden hverken ud eller ind og må sluttelig love at møde på politigården til en nærmere afhøring, når han nu engang bliver udskrævet fra hospitalet. Senere skal han ofre sine arbejdstimer - og bede sig fri fra arbejde - når han som vidne skal give møde i by- og landsret - under trussel om anholdelse, dersom han udebliver uden gyldig lægeattest. Det er det, man kalder, at føje spot til skade. Vidnegodtgørelsen er så latterlig lav, at man taber selvspekten, om man modtager den!

GRINET

Og så til unge Petersen: Oppe på »Gården« må han tømme sine lommer, og som et led i opklaringsmanøvrerne giver man ham en kop kaffe, et par stykker »blødt brød« og cigaretter.

Petersen kender rumlen, så han fastholder, at han er blevet provokeret, og at han i virkeligheden kun har handlet i selvsvarsvar.

Man fører ham i dommvagten, hvor han får beskikket en forsvarer. Da det er tredje gang, Petersen er sigtet for vold, lader man ham mentalundersøge, og efter 6-8 ugers forløb finder man ud af, at han udmærket kan tåle at sidde i fængsel, og så, efter i alt 5 måneders forløb, giver man ham en dom, ja, en meget streng dom på 3 måneders fængsel!

På Vridsløselille statsfængsel bliver han mødt med skulderklap og grin af gamle medfanger. Det er jo altid rart at stå sig godt med en voldsmand, så han havde ikke vanskeligt ved at låne kaffe og tobak. Nu får han udeleveret en kalender, og i den sætter han kryds ud for løsladelsesdagen, og så er der ikke andet at gøre end at vente på den store dag.

At han må arbejde lidt for at tjene til tobakken er klart, men tiden går, og en dag står unge Petersen igen hjemme på gadehjørnet og venter - selvfølgelig får han også der grin og skulderklap og en bajer er der også, for på de værtshuse, hvor Petersen kommer, er det rart at have én siddende ved sit bord der i påkommende tilfælde kan slå en proper øretæve!

Men har man gjort noget for Petersen, evt. resocialiseret ham? Jo,

jo, man har da ladet ham deltage i en studiekreds, på skoleskemaet kaldet »Psykologie«, ledet af en kvindelig psykolog. Jeg var tilfældigt med, da unge Petersen gjorde sin entre og tog følgende lille referat af resocialiseringsbestræbelserne:

PSYKOLOGEN

Psykologen indledte: Mine herrer, denne studiekreds er ikke oprettet med henblik på at lære Dem psykologi, men skal virke som gruppe-terapi, således at De kan få luft for Deres problemer og få dem belyst og dermed mulighed for at få løst disse på en fornuftig måde. Er der nogen, der vil sige noget?

Tavshed - forlegen tavshed, forsligt tavshed! Det, man siger her, vil måske blive brugt mod en, når der til sin tid skal træffes afgørelse om evt. prøvelsladelse. Unge Petersen, der jo er en »helt« og ikke skal have prøvelsladelse - der er trukket så meget fra fra varetægts-tiden, at han snart skal ud - rommer sig og rører uroligt på sig.

Psykologen: Nu De, nr. 1000. De er jo gået ud og ind af fængslerne i de sidste mange år, hvorfor?

Petersen: Hm, jo, det er altså fordi, politiet knalder mig!

Psykologen: Jamen, kunne De så ikke beskæftige Dem med noget, som politiet ikke kan knalde Dem på?

Petersen: Jo, det gør jeg altså og så til hverdag, altså så længe jeg er ædre, så har de nemlig ikke en chance for at knalde mig, men når jeg er fuld, så er det altså, at jeg er uforståelig, og så har de mig!

Psykologen (venligt smilende): Jeg mener, kunne De ikke tænke Dem at tage noget almindeligt, hæderligt arbejde, som andre mennesker må gøre det?

Petersen: Det har jeg prøvet to gange, men det går ikke!

Psykologen: Jamen, hvorfor dog ikke?

Petersen: Næ, først var jeg svajer, og det var der ingen skillinger i, og så kom jeg ind på en fabrik - men det var altså heller ikke noget for mig!

Psykologen: Hvad var det, De ikke kunne forlige Dem med?

Petersen: Ja, jeg kan altså ikke fordrage at blive set ned på, og det at løfte tunge ting og blive beskiddet og træt, - næh, det gider jeg fælle ikke. Og så er der også det, at når man var træt og ville i seng, så blev familien sur, for vi var 8

om 2 værelser, så man aldrig kunne blive sig selv. Og så også det, at man skal på den igen med det samme næste dag - og næste dag og alle andre »næste dage« resten af livet, næh, gu' vil jeg ej!

Psykologen: Hvad mener De med at »blive set ned på«?

Petersen: Ja, altså de faglærte er jo finere og regner ikke arbejds-mændene for noget, næh, den går ikke hos mig!

Psykologen: Hm, hvad kan De så lide?

Petersen: Jah, jeg kan vældig godt lide at få nogle bajere og så svaje med en nejs pakke til et godt orkester.

Psykologen: Jamen, kunne De ikke også gøre det, hvis De nu fik noget arbejde, der interesserede Dem?

Petersen: Jamen, jeg kan slet ikke li' at arbejde - jeg vil være en fri mand!

Psykologen så lidt desorienteret ud - her stod hun over for et af de næsten helt ærlige, men håbløse tilfælde - - tilsyneladende!

Og her går så resocialiseringsbestræbelserne i stå. Psykologen, forsorgssekretærerne og alle de andre i de øvrige dyre stillinger venter nu blot på, at løsladelsesdagen skal komme, så man kan slippe af med Petersen og alle de andre små »uhelbredelige« fanger, der med garanti kommer igen - i hvert fald for de 50 procent vedkommende!

REGNINGEN

Og så spørger De, eksperterne: Jamen, hvad er da problemet?

Hørrejemini, kan De dog ikke se, at problemet er så enkelt, at det blot hedder ANSVAR - personligt ansvar over for den skadelidte.

Hvad om man nu sagde til alle de små og store »Petersener«:

Vi har en regning til Dem for en »skalle«, og den ser således ud:

- 1) En plastisk operation, 5000 kr.
- 2) Svie, smerte, tabt arbejdsfortjente m.m. 5000 kr.
- 3) Sagens omkostninger, alt i alt 25-30.000 kr. - at arbejde af på akkord f.eks. i Jylland ved ind-dæmningsarbejde eller lign.

Det ville være resocialisering i praksis, i stedet for meningsløs pladderhumanisme, som den praktiseres nu.

Voldsmanden og tyven ville på denne måde belæres om, at der er visse værdier i livet. Ville erfare, at

dette at skubbe medmenneskelighed til side, at vise dyrisk adfærd over for fædrelige medborgere, måtte betales, ikke med et behageligt fængselsophold, men med hårdt legemligt arbejde.

Og fangen kunne til en vis grad selv bestemme, hvor længe han ville være om at betale sin gæld. Ved at have arbejdet på akkord ville det afhænge af hans egen indsats, hvor meget han skulle tjene. Han skulle betale rimeligt for sit ophold, have lidt til sine fornødenheder, og resten skulle gå af på gælden - jo mere arbejde - jo hurtigere fri. De fleste ville sikkert slæbe både 12-14 timer i døgn, og resultatet heraf ville være, at hans slatne muskulatur ville være i en perfekt træning ved løsladelsen, og han vil være klar til - og vant til - en 8 timers arbejdsindsats når han kom hjem - og finde det legeværk.

FORSØGET

Det samme straffesystem kunne tages i anvendelse over for alle kategorier af forbrydere, når man ser bort fra de sygelige tilfælde: kleptomani, pyromaner og sædelighedsforbrydere, der selvagt hører hjemme under lægebehandling og ikke i et fængsel.

Hvorfor ikke gøre et forsøg på frivillig basis: Der er fanger nok der ville melde sig, blot for at få en mening med straffen. Start med ca. 100 mand og en eller to transportable barakker og et feltkøkken. Lav deres straf om til bod, men fuld bod.

Man må blot ikke standse her. Der er nemlig den hage ved det, at det ikke kan nytte, at man så siger: Nu er I resocialiserede, og I har gjort fuld bod, men vi - staten - tror ikke på jer alligevel, så vi lukker statens og kommunernes stillinger for jer -! Gør man det, kan man roligt spare sig enhver resocialiseringsbestræbelser, for er man ikke udviklet nok til at kunne indse, at denne mistillid, denne følelsesmæssige overlegenhed og denne stempning af straffede må opføres, når boden er betalt til sidste hvid, og vil man fastholde det gamle. En gang straffet - altid straffet, så vil alle anstrengelser være mere end håbløse, og så skal man bare vedblive med at betale de langt over 100 millioner kroner årligt på dumhedens og hykleriets alter.

BJORN SCHOUW NIELSEN